

ویژه کارکنان شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و شوراهای اسلامی شهر و روستا

حقوق شهروندی در آیین دادرسی کیفری

با هدف تحقق دادرسی عادلانه، رعایت حقوق شهروندی از سوی مقامات قضایی یکی از مهمترین نوآوری‌های قانون آیین دادرسی کیفری است و در جهت هرچه بیشتر رعایت حقوق متهمان و طرفین دعوی کیفری، در آن نهادهای جدیدی تعبیه گردیده تا زمینه‌های رضایت مردم از دستگاه قضایی را فراهم کند. در راستای اهداف فوق، قانون مذکور اصول حاکم بر دادرسی را نظام‌مند کرده و در مواد دو تا هفت آن، اصول مذکور را به صراحت عنوان کرده است. اصولی را که قانونگذار رعایت آنها را از سوی تمام تمامی مقامات قضایی، ضابطان دادگستری و سایر اشخاصی که در فرآیند دادرسی مداخله دارند، الزامی دانسته، عبارتند از:

(۱) دادرسی کیفری باید مستند به قانون باشد، حقوق طرفین دعوی را تضمین کند و قواعد آن نسبت به اشخاصی که در شرایط مساوی به سبب ارتکاب جرایم مشابه تحت تعقیب قرار می‌گیرند، به صورت یکسان اعمال شود.

(۲) مراجع قضایی باید با بی‌طرفی و استقلال کامل نسبت به اتهام انتسابی به اشخاص در کوتاه‌ترین مهلت ممکن، رسیدگی و تصمیم مقتضی اتخاذ کنند و از هر اقدامی که باعث ایجاد اختلال یا طولانی شدن فرآیند دادرسی کیفری می‌شود جلوگیری کنند.

(۳) اصل بر برائت و بی‌گناهی است و اگر کسی ادعایی را علیه فردی مطرح می‌کند، باید در این خصوص دلایل ارائه دهد. (۴) هرگونه اقدام محدود کننده، سلب آزادی و ورود به حریم خصوصی اشخاص جز به حکم قانون و با رعایت مقررات و تحت نظارت مقام قضایی مجاز نیست و در هر صورت این اقدامات نباید به گونه‌ای اعمال شود که به کرامت و حیثیت اشخاص آسیب وارد کند.

(۵) متهم باید در اسرع وقت، از موضوع ادله اتهام انتسابی آگاه و از حق دسترسی به وکیل و سایر حقوق دفاعی مذکور در این قانون بهره‌مند شود.

(۶) متهم، بزه‌دیده، شاهد و سایر افراد ذی‌ربط باید از حقوق خود در فرآیند دادرسی آگاه شوند و سازوکارهای رعایت تضمین این حقوق فراهم شود.

(۷) در تمام مراحل دادرسی کیفری، رعایت حقوق شهروندی مقرر در "قانون احترام به آزادی‌های مشروع و حفظ حقوق شهروندی" (مصوب ۱۳۸۳/۲/۱۵) از سوی تمام مقامات قضایی، ضابطان دادگستری و سایر اشخاصی که در فرآیند دادرسی مداخله دارند، الزامی است. متخلفان علاوه بر جبران خسارات وارده، به مجازات مقرر محکوم می‌شوند

حق انتخاب وکیل در آیین دادرسی کیفری

بر طبق قانون آیین دادرسی کیفری در صورتی که متهم تحت نظر قرار گیرد، وی می‌تواند تقاضای حضور وکیل کند. وکیل باید با رعایت و توجه به محرمانه بودن تحقیقات و مذاکرات، با شخص تحت نظر ملاقات کند و وکیل می‌تواند در پایان ملاقات با متهم که نباید بیش از یک ساعت باشد ملاحظات کتبی خود را برای درج در پرونده ارائه دهد. همچنین قانون مذکور اختیار داده متهم می‌تواند با شروع تحقیقات مقدماتی، یک نفر وکیل دادگستری همراه خود داشته باشد. این حق باید پیش از شروع تحقیق توسط بازپرس به متهم ابلاغ شود. چنانچه متهم احضار شود این حق باید در برگه احضاریه قید و به او ابلاغ شود. وکیل متهم می‌تواند با کسب اطلاع از اتهام و دلایل آن، مطالبی که برای کشف حقیقت و دفاع از متهم یا اجرای قانون لازم بداند، اظهار کند. اظهارات وکیل در صورتجلسه نوشته می‌شود. بعلاوه، سلب حق همراه داشتن وکیل یا عدم تفهیم این حق از موجبات بی اعتباری تحقیقات دانسته شده است.

